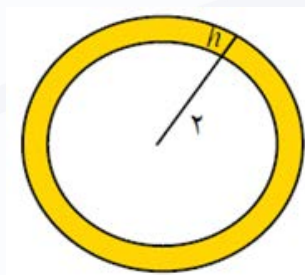

مثالها

مثال 1 آهنگ تغییرات مساحت یک مربع را نسبت به محیط آن برای مربعی که محیط آن ۸ واحد است به دست آورید .

مثال 2 مساحت یک دایره تابعی از شعاع آن است . دایره به شعاع r دارای مساحت $S(r) = \pi r^2$ است .

۱- اگر دایره ای به شعاع ۲ سانتی متر داشته باشیم و شعاع آن را h سانتی متر افزایش دهیم ، مساحت آن چقدر افزایش می یابد (بر حسب h به دست می آید)؟

۲- نسبت افزایش مساحت دایره به افزایش شعاع چقدر است؟

این مقدار را آهنگ تغییرات متوسط مساحت دایره بین دو شعاع ۲ و $2+h$ می نامند .

۳- آهنگ تغییرات متوسط مساحت دایره بین دو شعاع ۲ و $2+h$ وقتی h را به صفر نزدیک می کنیم به چه عددی نزدیک می شود ؟

این عدد را آهنگ تغییرات مساحت دایره نسبت به شعاع ، در شعاع ۲ سانتی متر می نامند .

۴- آهنگ تغییرات مساحت دایره نسبت به شعاع ، با مشتق $S(r)$ چه رابطه ای دارد ؟

مثال 3 محیط هر دایره ای تابعی از مساحت آن است . آهنگ تغییرات محیط دایره را نسبت به مساحت آن برای دایره ای به مساحت π حساب کنید .

مثال 4 مساحت هر دایره ای تابعی از محیط آن است . اگر مساحت را با S و محیط را با P نشان دهیم داریم

$$S(p) = \frac{1}{4\pi} P^2$$

مثال 5 بادکنکی کروی توسط تلمبه ای در لحظه $t = 0$ شروع به باد شدن می کند . هر ثانیه ۴ سانتی متر مکعب هوا

وارد بادکنک می شود . حداکثر حجمی که این بادکنک تحمل می کند 4500π سانتی متر مکعب است .

آهنگ تغییرات مساحت سطح بادکنک نسبت به زمان در هر لحظه چقدر است ؟

آهنگ تغییرات شعاع بادکنک نسبت به سطح بادکنک (در هر مقداری از سطح بادکنک) چقدر است؟

در آخرین لحظه که بادکنک می ترکد، آهنگ تغییرات سطح بادکنک نسبت به شعاع بادکنک چقدر است ؟

مثالها

مثال 6) در مثلثی طول دو ضلع آن 2 و 4 می باشد و طول ضلع سوم مقدار متغیر l می باشد. زاویه مقابل به این ضلع را با α نشان می دهیم.

الف) l تابعی از α است این تابع را محاسبه کنید و دامنه و برد آن را بیابید.

ب) تابع وارون تابع قسمت (الف) چه چیزی را نشان می دهد؟

ج) مساحت این مثلث تابعی از α است، این تابع را حساب کنید و آهنگ تغییرات آن را به دست آورید.

د) آهنگ تغییرات به ازای چه مقدارهای α مثبت است و معنای آن چیست؟

ر) آهنگ تغییرات به ازای چه مقدارهای α منفی است و معنای آن چیست؟

ه) آهنگ تغییرات به ازای چه مقدارهای α صفر است و مثلث در این مقدار چگونه است و مساحت آن چه ویژگی دارد؟

مثال 7) مثلثی ساخته ایم که طول دو ضلع آن 1 و 3 می باشد و زاویه بین این دو ضلع α است که قابل تغییر از صفر تا π رادیان است. طول ضلع سوم را l بنامید.

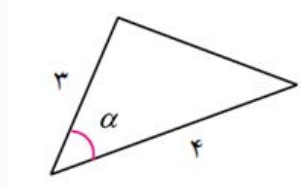
الف) l را بر حسب α و آهنگ تغییرات l نسبت به α را به دست آورید. علامت آهنگ تغییرات چیست و چه معنایی دارد؟

ب) α را بر حسب l و آهنگ تغییرات α نسبت به l را به دست آورید. علامت آهنگ تغییرات چیست و چه معنایی دارد؟

ج) آهنگ تغییرات در (الف) و (ب) چه رابطه ای با هم دارند؟

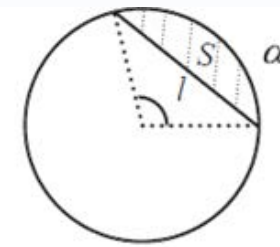
مثال‌ها

مثال 8) مثلثی ساخته ایم که طول دو ضلع آن 3 و 4 است و زاویه بین آن‌ها را مقدار متغیر α قرار می‌دهیم.

- الف) آهنگ تغییرات مساحت این مثلث نسبت به a را در زاویه α به دست آورید.
 ب) در کدام زاویه‌ها آهنگ تغییرات منفی است و معنای آن چیست؟
 ج) در کدام زاویه‌ها آهنگ تغییرات مثبت است و معنای آن چیست؟
 د) در کدام زاویه‌ها آهنگ تغییرات صفر است و در این زاویه مساحت مثلث به دست آمده چه ویژگی دارد؟

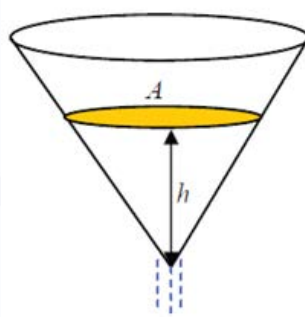
مثال 9) در شکل زیر وتری از دایره به شعاع واحد به طول l رسم شده است که کمانی به زاویه α را از دایره جدا کرده است. مساحت قسمت هاشور خورده را با S نشان می‌دهیم.

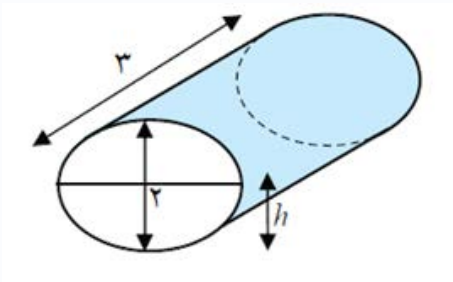
- الف) S را بر حسب α و α را بر حسب l و S را بر حسب l حساب کنید.
 ب) آهنگ تغییرات S را نسبت به α و آهنگ تغییرات α را نسبت به l و آهنگ تغییرات S را نسبت به l را حساب کنید.

مثالها

مثال 10 قیفی به شکل مخروط دوار داریم که ارتفاع آن ۱۰ سانتی متر است و شعاع قاعده آن ۵ سانتی متر است. این قیف را پر از آب می کنیم و در لحظه $t = 0$ شیر را باز می کنیم و آب با سرعت دو سانتی متر مکعب در ثانیه از آن خارج می شود. اگر ارتفاع آب باقیمانده در قیف را با h نشان می دهیم، حجم آب باقی مانده را بر حسب h به دست آورید.

مثال 11 یک منبع گازوئیل به شکل استوانه در اختیار داریم که به شکل خوابیده روی زمین قرار دارد. قطر دایره قاعده آن دو متر و ارتفاع آن (که به طور افقی روی زمین است) برابر ۳ متر است.

- الف) اگر منبع خالی را به گونه ی پر کنیم که ارتفاع گازوئیل با سرعت ثابت 3 سانتی متر بر دقیقه افزایش یابد، سرعت افزایش حجم گازوئیل در هر لحظه t چقدر خواهد بود؟
- ب) h را بر حسب زمان به دست آورید و آهنگ تغییرات h را نسبت به زمان در هر لحظه حساب کنید.
- ج) سطح آب باقیمانده در قیف را با A نشان می دهیم. با محاسبه A بر حسب زمان، آهنگ تغییرات A را نسبت به زمان در هر لحظه حساب کنید.
- د) با محاسبه A بر حسب h ، آهنگ تغییرات A را نسبت به h در هر مقداری از h حساب کنید.

مثال 12 اگر شعاع کره ای با آهنگ 0.3 cm/s زیاد شود، در لحظه ای که شعاع برابر 4 cm باشد، حجم کره با چه آهنگی زیاد می شود؟

مثال 13 یک سنگ ریزه داخل آب می اندازیم، موج دایره ای شکلی ایجاد می شود که شعاعش با سرعت 2 cm/s افزایش می یابد، آهنگ تغییر مساحت راهنگامی که شعاع $R = 3 \text{ cm}$ می باشد، چقدر است؟

مثالها

مثال 14) سطح یک بالن کروی با آهنگ k متر مربع در ثانیه افزایش می یابد ، حجم آن وقتی شعاع برابر r متر باشد با چه آهنگی افزایش می یابد.

مثال 15) توپی کروی به شعاع r مفروض است. فرض کنیم هوا با آهنگ 36 متر مکعب بر ثانیه از توپ خارج می شود ، در اینصورت شعاع توپ با چه سرعتی وقتی $r = 6$ است، کاهش می یابد؟

مثال 16) آهنگ تغییر مساحت یک مستطیل را در لحظه ای که طول 8 و عرض 6 می باشد و طول با سرعت $3m/s$ و عرض با سرعت $5m/s$ افزایش می یابد را پیدا کنید.

مثال 17) طول و عرض مکعب مستطیلی به ترتیب با سرعتهای 2 و 4 متر بر ثانیه افزایش می یابند و ارتفاع آن با سرعت $3m/s$ کاهش می یابد ، در زمانی که طول و عرض و ارتفاع به ترتیب 4,2,5 متر باشند آهنگ تغییر حجم مکعب مستطیل بر حسب متر مکعب بر ثانیه چقدر است؟

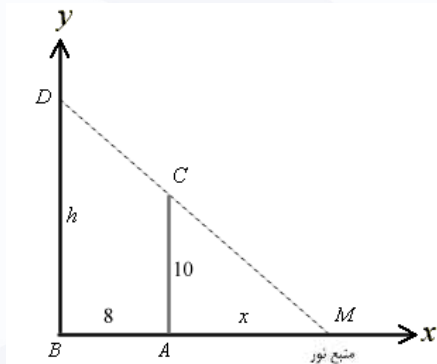
مثال 18) در مثلث قائم الزوایه ABC ، $\angle A = 90^\circ$ ، اندازه وتر 3 متر است . اگر آهنگ تغییر یک زاویه حاده $0.2 m/s$ باشد آهنگ تغییر ضلع مقابل به آن زاویه وقتی اندازه زاویه $\frac{\pi}{3}$ است را بدست آورید.

مثال 19) متحرکی روی منحنی $y^3 + x^3 = 35$ حرکت می کند ، اگر آهنگ تغییر مولفه x آن $4m/s$ باشد، آهنگ تغییر مولفه y آن چقدر است ، در صورتی که متحرک در نقطه ای به عرض 2 روی منحنی باشد؟

مثال 20) در یک مثلث قائم الزوایه اندازه یک ضلع زاویه قائم 20 واحد است ، اگر آهنگ تغییر زاویه حاده θ مقابل به ضلع دیگر زاویه قائم 0.04 واحد بر ثانیه باشد، در زمانی که اندازه وتر 60 واحد باشد ، آهنگ تغییر ضلع مقابل به زاویه θ چقدر است؟

مثالها

مثال 21 مطابق شکل یک منبع نورانی روی زمین به دیواری به ارتفاع $10m$ که مقابل آن قرار دارد می تابد و سایه دیوار روی ساختمان مقابل آن به ارتفاع h می باشد.

فاصله پای دیوار از پای ساختمان $8m$ است ، اگر منبع نورانی وقتی به فاصله $16m$ از دیوار واقع است ، با سرعت $12m/s$ از دیوار دور می شود آنگاه تغییر سایه روی دیوار چقدر است.
 اگر فاصله منبع نور را تا دیوار x فرض کنیم وقتی $x \rightarrow \infty$ یا $x \rightarrow 0^+$ حد h چقدر است.
 فرض کنیم ارتفاع ساختمان نامتناهی باشد.